

УДК 372.882:821.111:82-32

Гончарова Наталія Олександрівна

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри української і всесвітньої історії та культури,
магістрант факультету іноземних мов
Ізмаїльський державний гуманітарний університет*

Гончарова Наталья Александровна

*кандидат исторических наук, доцент,
доцент кафедры украинской и всемирной истории и культуры,
магистрант факультета иностранных языков
Измаильский государственный гуманитарный университет*

Goncharova Nataliya

*Candidate of the Historical Sciences, Assistant Professor,
Assistant Professor of Ukrainian and World History and Culture Department,
Master's Student of the Faculty of Foreign Languages
Izmail State University of Humanities*

**ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ
ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ НОВЕЛИ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ
ЛІТЕРАТУРИ**

**ПРИМЕНЕНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ
ИЗУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОЙ НОВЕЛЛЫ НА УРОКАХ
ЗАРУБЕЖНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ**

**APPLICATION OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES FOR THE
STUDY OF THE ENGLISH NOVELS AT LESSONS OF FOREIGN
LITERATURE**

Анотація. *Аналізуються інтерактивні технології щодо можливостей їх впровадження в навчальний процес при викладанні зарубіжної літератури.*

Ключові слова: *інтерактивна технологія, урок зарубіжної літератури, англійська новела.*

Аннотация. *Анализируются интерактивные технологии относительно возможностей их внедрения в учебный процесс при преподавании зарубежной литературы.*

Ключевые слова: *интерактивная технология, урок зарубежной литературы, английская новелла.*

Summary. *Interactive technologies are analyzed on the possibilities of their introduction into the educational process in teaching foreign literature.*

Key words: *interactive technology, lesson of foreign literature, English novella.*

Зміни в суспільстві призводять до нового розуміння якості освіти, реформування її структури й змісту. Головною цінністю освіти має стати орієнтир на випускника – людину з планетарним мисленням, спроможну жити в світі, що постійно змінюється, життєздатну, творчу, успішну особистість. У таких умовах основне завдання вчителя полягає в пробудженні та розвитку інтересу як рушійної сили пізнання і навчання.

Новітні наукові дослідження засвідчують нагальну необхідність навчання учнів самостійному здобуттю знань, щоб згодом вони могли адаптуватися в соціумі та самостійно і творчо працювати. Вчитель-словесник має не лише сформувати уміння самостійно і критично аналізувати прочитаний твір, визначити проблеми, які в ньому порушуються, усвідомлювати, де в життєвих ситуаціях можна буде

використовувати здобуті знання і вміння, – він має донести до своїх вихованців красу і силу художнього слова, духовно збагатити їх.

Урок літератури – це урок образного сприйняття світу. Він пробуджує уяву, фантазію учнів, сприяє розвитку розумових, пізнавальних здібностей, формує особистість кваліфікованого читача. Метою сучасного уроку зарубіжної літератури є насамперед не нагромадження знань, а пошукова діяльність, спрямована на формування вмінь і навичок щодо орієнтації в інформаційному просторі.

Одним із найкращих засобів, котрі сприяють цьому, є інтерактивні технології навчання. Завдяки закладеним в їхню суть самостійній діяльності та груповій взаємодії, вони можуть бути корисними і перспективними для вчителя та для учнів. Теоретичною основою впровадження інтерактивних методів і технологій навчання є системний, особистісно орієнтований та діяльнісний підходи до побудови дидактичних процесів, а також інваріантність процесу навчання, уроку як конкретної форми реалізації процесу засвоєння знань, формування умінь і навичок.

Дослідження останніх років засвідчують зростання інтересу науковців, учителів-практиків до досліджуваної проблеми. Так, різні аспекти використання інноваційних, зокрема, інтерактивних методів у навчально-виховному процесі є предметом вивчення Т. Базилевич, О. Мірзи, Н. Півень, О. Пометун, М. Радченко, Н. Терещенко, А. Учень, Н. Чикалової та ін. Однак, методичні можливості застосування інтерактивних технологій на уроках зарубіжної літератури залишаються недостатньо вивченими. Отже, метою статті є висвітлення особливостей впровадження інтерактивних технологій у навчальний процес на прикладі роботи із новелістичною прозою.

Аналіз чинної навчальної програми засвідчив, що англійська новела у ній майже не представлена. Тема «Світова новела», розрахована на 6

годин, представлена в 7-му класі. В її контексті розглядається тема «Новела як літературний жанр, її характерні ознаки, різновиди (2–3 за вибором учителя)». У програмі рекомендовано провести уроки за новелами О. Генрі «Дари волхвів», «Останній листок»; Г. Дж. Уеллса «Чарівна крамниця»; Р. Акутагави «Павутинка» [3]. Крім того, вчитель має можливість запропонувати до вивчення творчість англійських новелістів на уроках позакласного читання. Навіть враховуючи досить незначну представленість тем, присвячених висвітленню новелістичної прози в шкільній практиці, ми маємо прагнути до оптимізації процесу навчання, чому безперечно сприятимуть інтерактивні технології.

До основних переваг інтерактивних технологій навчання належать наступні: 1) інтерактивні технології допомагають забезпечити ефективність процесу вивчення матеріалу; 2) вчитель отримує можливість диференційованого підходу до кожного школяра зі спеціальними потребами – особистісними та інтелектуальними; 3) змінюється роль учнів, вони приймають важливі рішення щодо процесу навчання, розвивають комунікативні вміння і навички, організаційні здібності; 4) основним джерелом мотивації навчання стає інтерес самого учня, його особиста потреба у знаннях; 5) зростає роль особистості педагога: він менше часу витрачає на розв'язання проблем із дисципліною, більше розкривається перед учнями як лідер та організатор; 6) покращується не лише рівень засвоєння матеріалу, але і можливість його застосування у повсякденному житті; 7) використання інтерактивних методів навчання в малих групах сприяє розвитку таких особистісних якостей як комунікабельність, співробітництво, вміння відстоювати власну точку зору, йти на компроміси тощо [4].

У системі інтерактивного навчання виділяють такі основні принципи методики співробітництва: а) позитивна взаємозалежність – клас досягає успіху а умови гарного виконання завдань кожним школярем; б)

індивідуальна відповідальність – працюючи в групі, кожен учень виконує своє завдання, відмінне від інших; 3) однакова участь – кожному учню надається однаковий за обсягом час для виконання завдання; 4) одночасна взаємодія – коли всі школярі задіяні у роботі [2, с. 149–150].

Однією з найвідоміших інтерактивних технологій, оптимальних для колективного обговорення, є «Мозковий штурм». Розпочинати роботу за цією технологією доцільно після оголошення проблеми (проблемної ситуації). Для більшої ефективності краще записати формулювання проблеми для обговорення на дошці. Насамперед доцільно запропонувати школярам озвучити терміни, цитати, дати, пов'язані з даною проблемою. Подальший алгоритм даної інтерактивної технології полягає у наступному: 1) при висуванні учнями ідей не відкидати жодної, навіть відверто нісенітної (усі запропоновані ідеї записувати на дошці в порядку їх надходження без коментарів і зауважень); 2) заохочувати всіх до активного пропонування ідей; 3) спонукати всіх школярів доповнювати, розвивати або коригувати ідеї інших; 4) обговорити запропоновані ідеї, підбити підсумки, оцінити виступи [6].

«Мікрофон» – один із різновидів колективного навчання, який надає можливість кожному окремому учню висловити власні думки. Школярі під час її використання вчаться аргументовано відстоювати свої погляди. Для ефективної організації роботи в даній технології необхідно враховувати такі умови: 1) надати класу певний предмет, який виконуватиме роль уявного мікрофона; 2) надавати слово лише тому, хто отримує уявний мікрофон; 3) запропонувати учням говорити стисло (1–2 хв.); 4) не коментувати і одразу не оцінювати виступи; 5) обов'язково підбити підсумки [5].

Вчителю важливо пам'ятати, що запорукою вдалої реалізації інтерактивної технології «Мікрофон» є насамперед чітке формулювання запитання чи проблеми. Завдання педагога полягає в уважному сприйнятті

учнівських виступів з метою аналізу рівня засвоєння навчального матеріалу. Безперечно, викладач може висловлювати свої міркування, але як один із рівноправних учасників процесу.

Методисти радять дотримуватись наступного порядку в організації роботи. Оголосити тему, в контексті якої учні будуть висловлюватись, використовуючи уявний мікрофон. Сформулювати незакінчене речення і запропонувати учням закінчити його, як-от: На сьогоднішньому уроці для мене найважливішим відкриттям було...»; «Дана інформація дає нам підстави для висновку, що...»; «Це рішення було прийняте, оскільки...»; «З яким почуттям перегорнута остання сторінка твору?» та ін. Важливо, щоб кожен наступний учасник обговорення розпочинав свій виступ із запропонованого початку.

Досить результативною в контексті специфіки зарубіжної літератури як навчального предмета є інтерактивна технологія «Незакінчені речення». Вона дозволяє ґрунтовніше працювати над формулюванням власних висловлень та їхньою презентацією перед аудиторією, вчить критично порівнювати власні погляди з думками інших; створює умови для подолання стереотипів, вдосконалює навички говорити стисло й переконливо. Зауважимо, що цей прийом, як правило, поєднують із «Мікрофоном».

Зрозуміло, що для формулювання «Незакінчених речень» учитель може застосовувати не лише загальні, універсальні фрази. Зокрема, в межах нашої теми можна запропонувати наступні: «Сомерсет Моем народився у місті...», «Джозеф Конрад – це псевдонім...», «Типовий герой Уільяма Уаймарка Джейкобса – це...», «Вірджинія Вулф написала такі новели...» тощо.

Для реалізації дискусійної технології вчителю доцільно заздалегідь ретельно обдумати тему. Як правило, вчитель виконує роль ведучого дискусії. Для оптимізації процесу можна застосовувати роздатковий

матеріал. Організувати роботу класу за дискусійною технологією доцільно за такими етапами: 1) обрати тему і скласти план дискусії; 2) хід дискусії; 3) заключна частина, підбиття підсумків. Наприклад: «Прочитання фіналу «Лялькового будинку», «Що для вас означає фраза «Люби ближнього свого?»», «Література і/чи кіно» тощо [1].

Інтерактивний прийом «Позначки» є майже універсальним: учні самостійно дочитують новелу і роблять позначки.

Зацікавлення у школярів викликає прийом «Спіймай помилку» (так – ні). Наведемо приклад роботи із даними про життєвий і творчий шлях К. Менсфілд:

1. Народилась у Веллінгтоні в сім'ї банкіра 14 вересня 1888 р. (ні, у жовтні)
2. При хрещенні отримала ім'я Кетлін Бішем (так)
3. У родині батьків Кетлін було три дочки (ні, п'ятеро)
4. Першим навчальним закладом, в якому отримувала освіту К. Менсфілд, була школа міс Свенсон (ні, початкова школа в Карорі)
5. Почала друкуватись у дев'ятирічному віці (так)
6. У 1911 р. вийшла у світ перша збірка оповідань К. Менсфілд «В англійському пансіоні» (ні, в німецькому)
7. Серед псевдонімів письменниці – Елізабет Стенлі, Матильда Беррі (так)
8. Кетрін могла безкоштовно публікувати свої розповіді у видавництві «Хогарт Плюс», яким володіли Вірджинія і Леонард Вулф (ні, Хогарт Прес)
9. У 1917 р. був написаний один із найвідоміших творів письменниці – «Прелюдія» (ні, в 1915 р.)
10. К. Менсфілд хворіла на сухоти (так)
11. Померла в Фонтенбло 9 січня 1933 р. (ні, в 1923 р.)

12. Західні критики нерідко називають К. Менсфілд «англійським Чеховим» (так)

Ефективним є використання на уроках зарубіжної літератури «броунівського руху» – прийому, за допомогою якого за короткий проміжок часу учні вивчають значний за обсягом теоретичний матеріал і повідомляють його зміст однокласникам, реалізуючи таким чином метод взаємонавчання – «навчаючись сам, навчаю інших» [1].

Доречним у навчанні зарубіжної літератури є інтерактивний прийом «Знайди відповідність». Зокрема, на прикладі англійської новели можна запропонувати дітям визначитись за наступними позиціями: «автор» і «назва твору»: Р. Л. Стівенсон, Дж. Конрад, А. К. Дойл, Джером К. Джером, У. У. Джейкобс, Р. Кіплінг, У. С. Моем, В. Вулф, К. Менсфілд, О. Хакслі, Р. Грейвз, І. Во – Ляльковий будинок, Незвичайна прогулянка Морроубі Джукса, Будинок англійця, Суботній вечір, Блакитний карбункул, Мавпяча лапка, Харчевня двох відьом, Крик, Люби ближнього свого, Падіння Томаса-Генрі, Сатанинська пляшка, Щось людське.

Отже, інтерактивні технології навчання є частиною особистісно орієнтованого навчання, оскільки сприяють соціалізації особистості, усвідомленню себе як частини колективу, своєї ролі і потенціалу. Ефективність інтерактивних технологій залежить від уміння вчителя бути порадником і консультантом. У навчальному процесі важливо дотримуватися «принципу наслідування».

Література

1. Базилевич Т. Л. Технології інтерактивного навчання у викладанні. Практичне застосування інтерактивних форм роботи на уроках світової літератури [Електронний ресурс] / Т. Л. Базилевич // Освіта.уа. – 2014. – 21 лютого. – Режим доступу : http://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/39663/

2. Гончарова Н. О. Методика викладання історії: Навчальний посібник / Н. О. Гончарова. – Харків: ФОП Шейніна, 2009. – 328 с.
3. Зарубіжна література. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 5–9 класи (2012 р. зі змінами 2015-2017 рр.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>
4. Мірза О. П. Використання інтерактивних методів навчання в процесі викладання зарубіжної літератури [Електронний ресурс] / О. П. Мірза // Наша школа. Науково-методичний журнал. – 2017. – Режим доступу : <http://ooiuv.odessaedu.net/uk/site/zhurnal-nasha-shkola.html>
5. Терещенко Н. М. Інтерактивні методи й прийоми на уроках зарубіжної літератури. Методичний посібник для вчителів-словесників / Н. М. Терещенко. – Бердянськ, 2017 // Освітній портал «На урок» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/posibnik-interaktivni-metodi-y-priyomi-na-urokakh-zarubizhno-literaturi-21519.html>
6. Учень А. В. Використання інтерактивних та мультимедійних технологій на уроках зарубіжної літератури та в позаурочній роботі в системі особистісно орієнтованого навчання [Електронний ресурс] / А. В. Учень // Майстерня філолога. – 2015. – Режим доступу: <https://majsternya-filologa7.webnode.com.ua/news/vikoristannya-interaktivnikh-ta-multimedijnikh-tekhnologij-na-urokakh-zarubizhnoji-literaturi-ta-v-pozaurochnij-roboti-v-sistemi-osobistisno-orijentovanogo-navchannya/>